

The Study of Citizenship in Traditional Culture of Residents in Kalasin Town Municipality

Phimlikid Kaewhanam

Lecturer of Public Administration, Faculty of Political Science and Law, Kalasin University

Kathanyoo Kaewhanam

Associate Professor of Public Administration, Faculty of Political Science and Law,
Kalasin University

Received: July 13, 2017

Accepted: October 17, 2017

Abstract

The current study aimed to examine citizenship in traditional culture of residents in Kalasin Town Municipality. It employed qualitative methods which are in-depth and semi-structured interviews. Key informants were purposively selected. Data were collected from October 2016 to May 2017.

The findings are as follows. On giving priority to culture, findings revealed that citizens became more enthusiastic in going to the polls. This implied that the residents recognized their civic duty and served as the indicator of each individual's citizenship. Findings also showed that schools fostered information on election, as a foundation of democracy, to the youths. Local tradition and culture were anchored in the residents' everyday life, bringing about the community unity, maintaining community identity, and tightening the bonding between them. Moreover, the residents were strictly abiding to the laws, rules and regulations, social values, and traditions, helping to preserve the social decorum. This article suggests that the municipality should provide a platform for public education and channels for information dissemination and development cooperation from various sectors.

Keywords: citizenship, traditional culture, local government

การศึกษาความเป็นพลเมืองในวิถีวัฒนธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

กตัญญู แก้วหานาม

รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ได้รับบทความ: 13 กรกฎาคม 2560 ตอบรับตีพิมพ์: 17 ตุลาคม 2560

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองในวิถีวัฒนธรรมของประชาชนในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative methods) กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Interview) ดำเนินการศึกษาในช่วงเดือนตุลาคม 2559 ถึงเดือนพฤษภาคม 2560

การศึกษานี้มีข้อค้นพบดังนี้ การให้ความสำคัญเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรม ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการออกมาใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง ซึ่งแสดงการรับรู้ถึงความเป็นหน้าที่พลเมืองของตนเอง และเป็นตัวชี้วัดความเป็นพลเมืองในระดับปัจเจกบุคคลได้ นอกจากนี้ยังพบว่า เยาวชนได้รับการปลูกฝังการเลือกตั้ง ตั้งแต่ภายในโรงเรียนซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน ประชาชนมีการยึดโยงกับประเพณีวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเป็นปึกแผ่นของชุมชน รักษาอัตลักษณ์ของชุมชน สร้างแรงยึดเหนี่ยวเกาะเกี่ยวระหว่างกันระหว่างปัจเจกบุคคลที่จะทำให้กลุ่มมีความเหนียวแน่นมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น การที่ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ค่านิยม และประเพณีอย่างเคร่งครัด เป็นการสร้างบรรทัดฐานและวิถีปฏิบัติที่จะคอยรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งมีทั้งในส่วนของกฎหมาย กฎชุมชนที่ชุมชนสร้างขึ้นจากข้อตกลงร่วมกัน รวมถึงการนำศาสนาเข้ามาช่วยในการกำกับทางศีลธรรมเพื่อให้ประชาชนทุกคนได้อยู่กันอย่างเป็นธรรมไม่มีใครจะละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ผู้วิจัยเสนอว่าควรจัดเวทีสำหรับการให้ความรู้ประชาชน เพิ่มช่องทางในการรับรู้ข่าวสาร และสร้างความร่วมมือในการพัฒนาจากหลายภาคส่วนด้วย

คำสำคัญ : ความเป็นพลเมือง วิถีวัฒนธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทนำ

แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการถ่ายโอนภารกิจมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วนั้นที่ผ่านมา ในการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งการที่ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นนั้น อาจส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอย่างแท้จริง นอกจากนี้ในกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นยังมีปัจจัยหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิเช่น นักการเมือง ผู้รับเหมา ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ตลอดจนนักการเมืองในระดับประเทศด้วยในการพัฒนาที่ผ่านมา นั้นกลไกภาครัฐได้เข้ามามีอิทธิพลการดำเนินการ ซึ่งกลไกภาครัฐดังกล่าวกลับกลายเป็นการทำลายศักยภาพชุมชนให้อ่อนแอลง จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยได้เริ่มคิดค้นกระบวนการวางแผนเพื่อพัฒนาประเทศแนวใหม่ ซึ่งได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาส่วนต่าง ๆ คำว่าการมีส่วนร่วมภาคประชาชนจึงมีการปรับใช้อย่างแพร่หลาย และการพัฒนาส่วนท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตัวเองสูง โครงการกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นก็จะตรงตามความต้องการของประชาชน ทำให้เกิดพลัง ทำให้เกิดความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ การพัฒนาท้องถิ่นก็จะเป็นไปอย่างรวดเร็วและนำความเจริญมาสู่ประเทศชาตินี้คือลักษณะสำคัญถึงการไม่สนใจ เพิกเฉยต่อความเป็นไปของบ้านเมือง หรือสังคมประเทศชาติ ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นอีกตัวชี้วัดว่า ตัวชี้วัดความเป็นพลเมืองของประเทศไทยยังมีน้อยมากการปกครองในระบอบ “ประชาธิปไตย” ไม่เพียงแต่จะต้องมีกติกาหรือรัฐธรรมนูญที่จะกำหนด ระบบที่ใช้ในการปกครองประเทศภายใต้หลักการสิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าก็คือ คน หรือประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของประเทศที่มีความแตกต่างหลากหลายภายใต้หลักสิทธิเสรีภาพและหลักความเสมอภาค จะต้องมีความเป็น “พลเมือง” ระบอบประชาธิปไตยที่เป็นการปกครองโดยประชาชนหรือการปกครองที่ประชาชนปกครองตนเองจึงจะประสบความสำเร็จได้

จากการศึกษาพฤติกรรมของประชาชนตามทฤษฎีพลเมือง ของสถาบันพระปกเกล้า พบว่า ประชาชนที่มีคุณสมบัติตามพลเมืองวิวัฒนาการมากที่สุดในประเทศไทย คือพลเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถิ่นลพบุรีกุล และคณะ(2554) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เป็นเทศบาลเมืองที่มีความเก่าแก่ มีสภาวัฒนธรรมเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นองค์กรหลักในการอนุรักษ์ พื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น โดยเน้นให้ภาคประชาสังคมและภาคประชาชนในเขตเทศบาลเข้ามามีส่วนร่วม อีกทั้งเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ยังเป็นต้นแบบด้านการมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างและเป็นต้นแบบที่ได้รับรางวัลมากมายคือ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดยเฉพาะรูปแบบการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างโดยผ่านอาสาสมัครตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) ซึ่งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐโดยเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้พัฒนาให้มีอาสาสมัครในการเข้ามามตรวจสอบ เพราะโดยทั่วไปจะดำเนินการตามตัวบทกฎหมายแต่เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เป็นการดำเนินการที่นอกเหนือจากตัวบทกฎหมายเป็น

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

นโยบายของผู้บริหารที่เน้นการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล มีความเป็นท้องถิ่นสอดคล้องกับเจตนารมณ์การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นซึ่งการแต่งตั้งอาสาสมัครดังกล่าวได้ดำเนินการมาแล้ว 3 ปี โดยรูปแบบการพัฒนาอาสาสมัครตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) นั้น เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จะมีการให้ประชาชน ชุมชน ประชาชนทั่วไปสามารถสมัครเข้ามาเป็นอาสาสมัครดังกล่าวจากนั้นเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จะมีการจัดฝึกอบรมองค์ความรู้เกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างให้กับอาสาสมัครตรวจสอบการบริหารงาน เพื่อให้อาสาสมัครมีความรู้ที่จะเข้าไปติดตามตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ได้ จึงเป็นที่มาของการขยายขอบเขตในการศึกษาเพื่อให้ความเป็นสากล และองค์ความรู้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยใช้รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลเข้ากันระหว่างรางวัลพระปกเกล้าด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านการป้องกันการทุจริตซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และนำมาสู่คำถามวิจัยที่ว่าแนวทางการขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ว่าเป็นอย่างไรร

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีความเป็นพลเมือง (citizenship theory) ของผู้วิจัยเพื่อนำมาช่วยอธิบาย แนวทางการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองของประชาชน โดยการนำผลการศึกษาพลเมืองของสถาบันพระปกเกล้าที่มีการจำแนกประเภทของพลเมืองที่ควรจะเป็นของสำนึกพลเมืองในประเทศไทย พิจารณาคู่คุณสมบัตินี้ของความเป็นพลเมืองของประชาชนจากการศึกษาของ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ(2554) ที่พบว่าสามารถแบ่งคุณสมบัตินี้ของความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ซึ่ง จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม และจากการถามต่อเนื่องจากคุณสมบัตินี้ที่พึงประสงค์ทำให้สามารถสรุปถึงคุณสมบัตินี้ของความเป็นพลเมืองที่ประชาชนมี หรือสภาพของความเป็นพลเมืองของประเทศไทยได้โดยคุณสมบัตินี้ของการเป็นพลเมืองที่มีการปฏิบัติจริง (Positive citizenship) ตามทฤษฎีของ Kahne และ Westheimer (2004) สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม (Traditionalist / Minimalist) 2) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับชุมชนของตน (Community Oriented Citizenship) และ 3) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ ความก้าวหน้า ทันสมัย (Modern / Liberal Progressive) ซึ่งแนวคิดสำคัญดังกล่าวจะนำมาซึ่งกรอบในการศึกษาพลเมืองในงานวิจัยชิ้นนี้

โดยการศึกษาความเป็นพลเมืองในมุมมองของการศึกษาของ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ(2554) ตามทฤษฎีของ Kahne และ Westheimer (2004) ได้เสนอให้เห็นว่า การศึกษาพลเมืองของประเทศไทยมีความแตกต่างจากการศึกษาตามแนวคิดพลเมืองในมิติที่มุ่งเฉพาะการศึกษาพลเมือง ดังนั้นการศึกษาจึงได้เสนอแนวทางการศึกษาพลเมืองของประชาชนตามบริบทประเทศไทยว่า ควรศึกษาความเป็นพลเมืองตามบริบทของพื้นฐานคือพลเมือง

ตามวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงการมีความรู้ลึกถึงความรับผิดชอบในท้องถิ่นตนเอง ตลอดจนการแสดงออกต่อกิจกรรมการเมืองด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองแบบวิถีวัฒนธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์
2. เพื่ออธิบายพฤติกรรมของการแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองตามแบบวิถีวัฒนธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองแบบวิถีวัฒนธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative methods) กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลซ้ำกันระหว่างรางวัลพระปกเกล้าด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านการป้องกันการทุจริตซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่งคือเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง อีกทั้งยังได้ไปพูดคุยและปรึกษาหารือเบื้องต้นและขอข้อมูลความเป็นพลเมืองต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มว่าจะใช้เป็นพื้นที่ศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ผ่านชุมชนแบบไม่มีโครงสร้างชัดเจนเพื่อทดสอบหาข้อมูลในการตัดสินใจเบื้องต้น เมื่อภายหลังได้ทำการประมวลข้อมูลต่าง ๆ ที่น่าสนใจสำหรับที่ใช้เป็นประเด็นสำหรับศึกษาแล้วจึงตัดสินใจเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีตัวอย่างที่ดีในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) เพื่อเป็นกรณีศึกษาตามวัตถุประสงค์ มีประชากรเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเลือกจากผู้ที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) กับการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยผู้วิจัยจึงได้เริ่มการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) และใช้การเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากนั้นก็สัมภาษณ์ต่อไปเรื่อยๆจนได้ข้อมูลที่อิ่มตัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามขึ้นแบบกว้างๆที่เป็นคำถามปลายเปิด (Opened Question) บนฐานแนวคิดการติดตามตรวจสอบการดำเนินภาครัฐ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลใช้หลักการสุ่มตัวอย่างผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้จากผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้วิจัยจึงได้เริ่มการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) และใช้การเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากนั้นก็สัมภาษณ์ต่อไปเรื่อยๆ จนได้ข้อมูลที่อิ่มตัว ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเข้ามาติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้ที่ให้ข้อมูลเหล่านี้ได้รับการแนะนำจากผู้มีประสบการณ์ มีความรู้ มีความเข้าใจในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ทั้งนี้ผู้วิจัยเองก็ได้ทำการสำรวจข้อมูลชุมชนรอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลบางคนก่อนเป็นเบื้องต้นเพื่อให้ทราบแนวทางการตอบคำถาม สัมภาษณ์สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ก่อนทำการวิจัยด้วย

ผลการศึกษา

ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม (Traditionalist / Minimalist) เมืองค็ประกอบย่อย ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเสมอ การเสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม การปฏิบัติตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหลัก การเต็มใจที่จะเสียภาษี ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการศึกษาประชาชนในเขตบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

รูปแบบความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมในเรื่องของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้น จากการศึกษา พบว่า ประชาชนในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งเป็นอย่างมาก มีความตื่นตัวในการเลือกตั้งทุกระดับ ดังที่ได้ให้ข้อมูลว่า “มีการเลือกผู้แทนในระดับประเทศนั้น ประชาชนในชุมชนจะถือเป็นเรื่องใหญ่ คนในชุมชนก็จะออกมาเลือกตั้งประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าเลือกตั้งเล็กคนในชุมชนก็จะออกมาเลือกตั้งประมาณ 65 เปอร์เซ็นต์ หรือการใช้สิทธิในลงการประชามติก็จะมีคนออกมาใช้สิทธิประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ หรือหากมีการเลือกตั้งระดับจังหวัด เช่น ถ้ามีการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (สจ.) ก็จะมีคนมาใช้สิทธิเลือกตั้งประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ ส่วนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (สท.) ก็อาจจะมีคนมาใช้สิทธิเลือกตั้งประมาณ 65 เปอร์เซ็นต์” ซึ่งประชาชนให้ข้อมูลว่า “แต่ละฤดูการเลือกตั้งจะแตกต่างกันระหว่างสนามใหญ่กับสนามเล็ก แต่ส่วนมากก็จะให้ความสำคัญกับ สจ. มากที่สุด เพราะเห็นว่านายก อบจ. นั้นจะมีความสำคัญมาก” ข้อมูลจากนางทองม้วน (นามสมมุติ)

เช่นเดียวกับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่งขณะที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนของตนเอง คือ วัดป่าทุ่งศรีเมือง ซึ่งถือว่าเป็นชุมชนที่ใหญ่ ทำให้ต้องแบ่งหน่วยเลือกตั้งออกเป็น 2 หน่วย ซึ่งจากข้อมูลนั้นประชาชนออกมาใช้สิทธิประมาณเกือบเต็ม 100 เปอร์เซ็นต์ หน่วยเลือกตั้งแรกจากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 500 คน นี้จะมาใช้สิทธิประมาณ 400 กว่าคน ขณะที่หน่วยที่สองจากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 700 คน จะมาใช้สิทธิประมาณ 500 กว่าคน ซึ่งถือว่าประชาชนในชุมชนวัดป่าทุ่งศรีเมืองให้ความสนใจดีมาก ข้อมูลจากนางทองสา (นามสมมุติ)

ในกรณีของชุมชนดงปอนันต์ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า จำนวนผู้ใช้สิทธิ์ของชุมชนดงปอนันต์อยู่ในจำนวนที่ดี คือ มีผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้งก็ประมาณ 70 - 80 เปอร์เซ็นต์ โดยหากเป็นคนที่ทำงานหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนส่วนใหญ่ก็จะมาเลือกตั้ง แต่หากเป็นคนที่อยู่ต่างจังหวัดก็มักจะไม่ได้มา แต่ส่วนมากในชุมชนก็จะมาเกือบหมดชุมชน ข้อมูลจากนางทองหล้า (นามสมมุติ) หรือในกรณีของชุมชนขนาดเล็ก เช่นกรณีของ ชุมชนอุ่มห้วย ก็พบข้อมูลว่า ในกรณีของชุมชนชุมชนอุ่มห้วย ซึ่งเป็นชุมชนที่มีขนาดเล็ก กลุ่มน้อยนี้ก็จะผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้งก็ประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ แต่ในการลงประชามตินั้นประชาชนที่มาใช้สิทธิ์นั้นค่อนข้างเยอะอยู่ ข้อมูลจากนางทองหล้า (นามสมมุติ)

ซึ่งจากข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมในประเด็นของการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งนั้นจะเห็นได้ว่าประชาชนมีคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งมีการให้ความสนใจในการออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นประชาชนในชุมชนขนาดเล็กหรือชุมชนขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับใด แต่อาจจะจะมีประเด็นปัญหาอยู่บ้างในส่วนของความสะดวกในการใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งของประชาชนที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ชุมชน หรือต้องไปทำงานในพื้นที่อื่น ๆ

ในประเด็นของการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง มีประเด็นที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ คือ ประเด็นเกี่ยวกับการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ซึ่งจากการศึกษาที่ได้มีให้ข้อมูลท่านหนึ่งแสดงความเห็นว่ายังถือเป็นเรื่องปกติที่ยังมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง เพราะยังมีประชาชนบางส่วนที่ยังมีความคิดแบบ เงินไม่มากไม่เป็น ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับใด แต่ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่าจะมีแต่เลือกตั้งประธานชุมชนหรือตำแหน่งที่ไม่มีเงินค่าตอบแทนในตำแหน่งเท่านั้นที่ไม่แจกเงิน ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลอีกหลายคนอีกที่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ที่กล่าวว่าในเรื่องซื้อสิทธิ์ขายเสียงนั้นมีหมดทุกที่ ซึ่งมีการให้สิ่งตอบแทนนั้นไม่ได้มีเฉพาะที่เป็นตัวเงินเท่านั้น ทุกสิ่งที่เป็นส่วนได้ของประชาชนก็จะมีหมด หากมีการลงแข่งขันตั้งสองพรรคขึ้นไปก็จะมีสิ่งตอบแทนหมดทุกอย่าง แต่ที่น่าสังเกตก็คือ เมื่อถามความคิดเห็นว่าหากไม่มีการใช้เงินจะมีคนมาเลือกตั้งหรือไม่ ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่าก็มีคนออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเหมือนเดิม ข้อมูลจากนางทองสปี (นามสมมุติ)

เช่นเดียวกับที่ประชาชนอีกคนได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับการซื้อสิทธิ์ขายเสียงนั้นยังมีอยู่ แต่มีน้อยกว่าเมื่อก่อน และถึงแม้ว่าถ้าจะไม่มีแจกเงินก็ยังจะไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเหมือนเดิม ไปเยอะเหมือนเดิม เช่น การเลือกประธานชุมชน ขนาดไม่มีค่าตอบแทนก็ไปเหมือนเดิม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงความคิดเห็นของประชาชนบางคนว่า แต่อย่างไรก็ตามยังมีบางคนก็คิดว่าเมื่อผู้สมัครได้รับการเลือกตั้งเข้าไปแล้วเข้าไปมีตำแหน่งแล้วก็มีเงินเดือนมีค่าตอบแทน บางคนก็คิดว่าการออกไปใช้สิทธิ์นั้นมิใช่ค่าใช้จ่าย มีค่าเสียเวลา บางคนจึงคิดว่าตนเองสมควรจะได้ เพราะต้องเดินไปออกแรงไปไปกาให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง แล้วคนเหล่านั้นก็ไปเข้าไปทำงานแล้วได้เงินเดือนเป็นหมื่นเป็นแสน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลกล่าวเสริมว่าในเรื่องของการซื้อสิทธิ์ขายเสียงนี้บางส่วนก็เป็นผลมาจากระบบการเลือกตั้งของประเทศ ซึ่งเป็นแบบนี้มาแต่อดีตบรรพ์ หรือว่าเป็นวิถีวัฒนธรรมการเมืองของประเทศไทย แต่ทั้งนี้ก็เพราะคนเรานั้นมีความคิดจิตใจที่ไม่เหมือนกัน บางคนก็ไปด้วยความเต็มใจ ขณะที่บางคนก็ยังมีการรอรับสิ่งตอบแทนอยู่

มุมมองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เมื่อถามถึงความเห็นในกรณีของผู้สมัครที่ใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้งแล้วจะไปคอร์รัปชันหรือถอนคืนหลังได้รับการเลือกตั้งเข้าปอนันต์ พบว่า ประชาชนบางส่วนยังมี

ความเห็นว่ามันไม่ว่าใครจะเข้าไปก็ต้องมีการถอนทุนคืนอยู่แล้ว และเมื่อถามถึงว่ามีความคิดเห็นอย่างไรที่ว่าหากภาษีที่เราเสียไป เพื่อที่จะได้มาสร้างโรงเรียน ถนนหนทาง แต่กลับจะต้องไปถอนทุนคืนส่วนหนึ่งมันจะคุ้มกับสิ่งที่ได้หรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่าไม่ได้คิดยาวขนาดนั้น ไม่ได้คิดไกลขนาดนั้น คิดเพียงว่าได้เงินมาวันนี้ก็ใช้ได้แล้ว ได้มาร้อยบาทก็ได้ข้าวหนึ่งมื้อ แต่ก็ได้กล่าวเสริมว่าหากไม่ชอบคนไหน เราก็ไม่เลือก เราชอบคนไหนเราก็เลือกมันอยู่ที่ใจเพราะว่ามันเป็นส่วนตัว แต่ทั้งนี้ก็ยังข้อสังเกตที่ว่าหากประชาชนมีผู้สมัครที่ชอชอบอยู่แล้วถึงไม่ให้สิ่งตอบแทนก็ยังไม่เลือก ซึ่งอาจจะแปลความได้ว่าเรื่องวัฒนธรรมของการรับเงินก็ยังไม่มีอยู่ แต่จะเลือกหรือไม่นั้นก็ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ในส่วนของผลของการรณรงค์หาเสียงรณรงค์ว่าไม่ให้ซื้อสิทธิ์ขายเสียงของหน่วยงานรัฐนั้น ผู้ให้ข้อมูลก็เห็นว่ายังมีประโยชน์อยู่เช่นกัน แต่สุดท้ายจะปฏิบัติหรือไม่ก็อีกเรื่องหนึ่ง เช่น ในการลงความเห็นประชามติประชาชนไปเลือกตั้งอยู่แต่ไปเลือกไม่เห็นด้วย ไปก็ไปไม่ได้เห็นด้วยหมด ไปตามหน้าที่ไปลงความเห็นประชามติไปลงด้วยว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยไปตามหน้าที่ของตนเอง

รูปแบบความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมในเรื่องของการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์นั้นถือว่ามีความเข้มแข็งชัดเจน ประชาชนให้ความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทุกระดับในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง อาจจะมีการแตกต่างกันบ้างในเรื่องของสัดส่วนผู้ไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งแต่ละระดับ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจจะมองถึงผลกระทบที่เกิดจากการเลือกตั้งในระดับนั้นที่จะมีผลต่อตนเองและชุมชน ขณะที่ในประเด็นของการซื้อสิทธิ์ขายเสียงนั้นจะพบว่ายังคงมีอยู่ และมองยังเป็นส่วนหนึ่งของวิถีวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย แต่มีแนวโน้มที่ดีว่าในส่วนของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์นั้นผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าลดน้อยลง และที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ได้จากการศึกษาก็คือ ตัวเงินไปไม่ใช่ปัจจัยหลักในการที่จะตัดสินใจลงคะแนนให้กับผู้สมัครรายใดรายหนึ่ง เพราะประชาชนมีคนที่ชื่นชอบหรือตั้งใจจะลงคะแนนให้อยู่แล้ว ขณะเดียวกัน ผู้สมัครบางคนอาจจะไม่ได้จ่ายเงินแต่หากเป็นบุคคลที่ประชาชนเห็นว่ามีความเหมาะสมก็อาจจะได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมแบบเดิม

2. การเสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม

ประเด็นการเสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม ซึ่งการศึกษา ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ ได้แสดงให้เห็นว่า จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มของความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม และความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับชุมชนของตน (Community Oriented Citizenship) ดังนั้น ในประเด็นของการเสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวมจะนำไปสรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรม

ในปัจจุบันนี้เมืองกาฬสินธุ์นี้เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ประชาชนมีความตระหนักว่าทุกคนมีจิตสำนึกว่าตนเองต้องมีความช่วยเหลือกันโดยเฉพาะในงานประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ดังที่มีผู้ให้ข้อมูลว่าประชาชนในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์นี้ช่วยกันดีมีส่วนร่วมมากที่สุด ไม่ว่าจะกล่าวถึงชุมชนไหน ก็จะมีส่วนร่วมมากที่สุด ก็คือหลังจากได้รับนโยบายมาจากเทศบาลแล้ว ก็จะไปเป็นนำเสนอว่าพี่น้องประชาชนในกลุ่มชุมชน เช่น เมื่อมีนโยบายว่าจะต้องจัดงานประเพณีลอยกระทงแห่เทียนเข้าพรรษา ก็จะได้ข้อมูลไปจากเทศบาลผ่านทางคณะกรรมการว่าเขาจะจัดวันไหน และทางเทศบาล ทุกคุ้ม ทุกชุมชนก็จะไปประกาศประชาสัมพันธ์ ทั้งกรรมการของวัดทรายขาว

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

ทางเทศบาลเขาก็จะประกาศอีกครั้งหนึ่ง ชุมชนทุกชุมชนก็จะประกาศแจ้ง แล้วก็ออกทำงานในเชิงรุก กรรมการชุมชนเหล่านี้ แบ่งสายงานกันไปว่าคนไหนทำอะไรคนไหนทำอะไรบ้างในกิจกรรมเทศบาลเมืองจะได้ทุกรูปแบบทุกงาน “ไม่มีผิดหวัง” ข้อมูลจากนางทองดี (นามสมมุติ)

ประชาชนจากชุมชนวัดป่าทุ่งศรีเมืองได้กล่าวว่า ประชาชนในชุมชนนี้ได้ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี เช่น งานบุญคุ้ม คนในชุมชนก็จะออกมาห่อข้าวต้มทำอะไรช่วยกันดีมาก ไม่มีเกียวกัณว่าเป็นงานหรือหน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง ข้อมูลจากนางธาร (นามสมมุติ)

ซึ่งสอดคล้องกับที่ประชาชนได้กล่าวว่า เวลาดำเนินกิจกรรมชุมชนนั้นจะไม่มีการใช้เงินของชุมชน เพราะคนในชุมชนของเราเข้มแข็งแล้ว ประเพณีบางอย่างอาจจะมืงบประมาณให้ก็ดำเนินไป แต่บางครั้งก็ใช้การร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้าน ใช้งบประมาณของตัวเองเวลาทำบุญ บางครั้งก็เป็นการช่วยกันทำอาหาร ทำกับข้าวไปวัด เช่น คนหนึ่งอาจจะทำแกง คนหนึ่งอาจจะทำต้ม เป็นต้น” นายใจ (นามสมมุติ) และที่อีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “เวลามีกงานของส่วนรวม เช่น ถ้าเป็นงานทำบุญคุ้มก็จะมากันเต็มที่มาหมด คนในชุมชนก็จะให้ความร่วมมือโดยสมัครใจ จะมีการตกลงกันเองว่าคุ้มไหนจะทำบุญเมื่อไหร่ บางครั้งก็อาจจะไม่ได้ไปทั้งครอบครัว แต่ก็ส่งตัวแทนของคนในบ้านไปช่วยงานบุญ บางครั้งก็จะมาหมดทั้งครอบครัว ซึ่งหากเป็นเรื่องงานบุญนี้ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมกันประมาณ 80%” ข้อมูลจาก นายใบ (นามสมมุติ)

3. การปฏิบัติตามกฎหมาย

คุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่ประชาชนมีในเรื่องของการปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบค่านิยม ประเพณีอย่างเคร่งครัดในเรื่องของกฎหมายกฎระเบียบนั้น จากการศึกษา พบว่าประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จะยึดหลักกฎหมายค่อนข้างชัดเจน ดังเช่นที่บอกว่า ในการทำงานนั้นจะไม่ยืดหยุ่นโดยการอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย ใครทำอะไรผิดก็ว่ากันตามกฎหมาย ใครทำผิดก็จะถูกจับมาเทียบพร้อมกัน โดยไม่มีการมองว่าเป็นญาติ พี่น้องหรือไม่ หรือในกรณีของการทำงานของเทศบาล หรือผู้ที่เข้ารับงานของเทศบาลจะมีการยึดถือกฎหมายอย่างเข้มแข็ง เช่น ในส่วนของเวลาประชาชนเข้าไปร่วมตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ประชาชนก็จะดูว่าการดำเนินการตามระเบียบตามรูปแบบแบบแผนหรือไม่ จะไม่มีการยอมปล่อยผ่าน

ซึ่งการปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบค่านิยมประเพณีอย่างเคร่งครัด โดยส่วนใหญ่ประชาชนจะให้ข้อมูลในส่วนของการตรวจสอบการทำงาน โดยยึดตามกฎหมาย และไม่ยอมให้ใครทำผิด ซึ่งในกรณีของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จะมีจุดแข็งจากการมี อาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารงาน ซึ่งจะทำหน้าที่คอยช่วยในการตรวจสอบการทำงานอีกต่อหนึ่ง เช่น หากมีการก่อสร้างในเขตชุมชนของประชาชน ประชาชนก็จะเข้าไปดูด้วยตนเอง เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ หรืออย่างน้อยที่สุดก็จะไปดู จะไปดูด้วยความรู้สึกสำนึกว่าเป็นชุมชนของตนเอง

ในส่วนนี้ เมื่อในพื้นที่เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มี อาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารงาน ที่ได้เข้ามาร่วมทำงาน พบว่า มีการทำงานที่ดีขึ้นดังเช่นในกรณีของชุมชนวัดป่าทุ่งศรีเมือง ที่เห็นได้ว่าชุมชนดีขึ้นมากตั้งแต่มีการแต่งตั้ง อาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารงาน เช่น เวลาทำร่อนน้ำหรือถนน ก็จะมีผลงานที่ดีขึ้นมา

มีการตรวจสอบในชุมชนเพื่อให้เป็นไปตามที่ระเบียบ หรือตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในประเด็นของการทำงานของอาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารงาน นี้ ได้พบว่า เมื่อมี อาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารงาน การทำงานก็ดีขึ้น เช่น กรณีของการสร้างร่องน้ำ ประชาชนได้เข้าตรวจสอบว่ามีอะไรที่ผิดปกติไปจากระบบ ระเบียบ หรือข้อกฎหมายหรือไม่ ซึ่งการทำงานของ อาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารงาน ช่วยให้งานออกมาดี ออกมาแบบเรียบร้อยแบบสมบูรณ์แบบ ซึ่งหากมีการชำรุด การแตกร้าวก็สามารถบอกให้เปลี่ยนให้ได้ ซึ่งถ้าไม่มี อาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารงาน นั้นปกติหากมีการร้าวก็ไม่สามารถทำอะไร ภายหลังสามารถผู้รับเหมาได้ สามารถแก้ไขให้ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโดยปกติประชาชนก็ได้ปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบค่านิยมประเพณีอย่างเคร่งครัด และเมื่อมี อาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารงาน ทำให้ประชาชนประชาชนได้เรียนรู้มากขึ้นเกี่ยวกับระเบียบ หรือกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งนอกจากประชาชนจะปฏิบัติตามกฎหมายด้วยตัวเองแล้ว ยังได้มีส่วนส่งเสริมในการร่วมตรวจตราการประพฤติปฏิบัติของชุมชนในภาพรวมด้วย

4. การปฏิบัติตามหลักศาสนา

ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมในส่วนของการปฏิบัติตามหลักศาสนา จากการศึกษาประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ พบว่า ในการทำกิจกรรมทางศาสนานั้น ประชาชนได้มีการ เข้าวัดฟังธรรมเป็นประจำอยู่แล้ว และยึดคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก โดยเฉพาะการยึดหลักธรรม ศีล 5 ข้อ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ก็ทำเกือบหมดทุกข้อ ที่จะมีปัญหามากก็คือ ข้อ 5 ในเรื่องของกามตมสฺราของมีนเมา ประชาชนผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า ในขณะที่เราไปไหว้พระ เรามารับศีลแล้วไม่โกหกใคร ซึ่งประชาชนในชุมชนวัดป่าก็จะมีการสวดมนต์ ทุกวันพระ ถ้าใครต้องการประชาชน ในชุมชนใกล้เคียง ก็สามารถมาสวดมนต์เย็นได้ ทุกวันพระให้รักษาศีลและกัน

จากการศึกษา พบว่า ในกรณีของชุมชนหอยโตย จะมีถนนสายบุญที่จัดขึ้นทุกวันเสาร์ ในอาทิตย์หนึ่งจะจัดทุกวันเสาร์เป็นถนนสายบุญ โดยชุมชนบ้านหอยโตยทำมาประมาณ 5 ปีแล้ว จะมีการทำบุญใส่บาตรตอนเช้า โดยประชาชนกล่าวว่า หลักปฏิบัติของแต่ละคนค่อนข้างจะเหมือนกัน คือ ศีล 5 ทุกคนต้องมีอยู่แล้ว นอกจากมีการส่งเสริมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ถนนสายบุญแล้ว ก็จะมีการสวดมนต์เย็น บุญผะเหวด บุญเดือนสี่ มีงานฮีตสิบสอง คองสิบสี่ซึ่งเป็นภาคบังคับของเทศบาลที่ทำอยู่แล้วคะ 22 คอง 14 แต่กิจกรรมของชุมชนนี้ถนนสายบุญนี้ทำเอง ทำโดยชุมชนเพื่อชุมชนคิด

ในส่วนของกฎระเบียบของชุมชนที่ยึดโยงกับการปฏิบัติตามหลักศาสนานั้น ในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้มีการกำหนดกฎของชุมชนเอาไว้ เช่น งานบุญปลอดเหล้า หากใครฝ่าฝืนกินเหล้าก็จะผิดกฎระเบียบเขาตั้งกฎเป็นสัญญากันไว้ แต่ในบางชุมชนก็ไม่ได้มีการกำหนดเอาไว้ บางครั้งก็มีการทำข้อตกลงไว้กับพระด้วย ถ้ามีงานบุญก็มักจะมีคนเข้ามาขออนุญาตกับประธาน ซึ่งบางครั้งประธานก็จะใจอ่อนยอมให้กินได้ แต่ในระยะหลังเรื่องการกินเหล้าก็ลดลงเยอะ ซึ่งจะมีการขอความร่วมมือกับทางร้านค้าให้เลิกขายเหล้าในวันพระ ทุกคนก็เลยไม่ได้กินเหล้าในวันพระ เป็นการอดใจไปวันหนึ่ง เอาไว้กินวันอื่น

นอกจากนี้ ยังมีการนำเอาการปฏิบัติตามหลักศาสนา มาบูรณาการกับการพัฒนาชุมชนด้วยเช่นกัน นั่นคือ ทางเทศบาลนครฯ ให้ปฏิบัติศีล 5 เป็นนโยบายของจังหวัด 3D รวบรวมนโยบายขึ้นมาใหม่อีกว่า ให้ชุมชนกำหนดธรรมนูญสุขภาพ 5D ขึ้นมา ซึ่งก็มีชุมชนที่นำร่องไปแล้ว 4 ชุมชน

ในประเด็นของธรรมนูญสุขภาพชุมชน จะมีชุมชนนำร่องอยู่ 4 ชุมชน หากดำเนินการแล้วประสบความสำเร็จก็จะได้มีการขยายออกไปอีกทั้ง 36 ชุมชน เริ่มจากความพร้อมของ อสม. กรรมการชุมชน และรวมถึงประธานในชุมชนด้วย โดยจะมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน คือ การรวมจิตเป็นหนึ่งเดียว เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงที่จะใช้ยา โดยการทำให้ชุมชนปลูกผักกินเอง ปลูกผักอย่างไรแบบไม่มีสารพิษ โดยทางเทศบาลจะเข้ามาให้ข้อมูล เข้ามาให้การช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ โดยเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันของคนในชุมชน บางคนอาจจะมีความรู้แบบนี้ บางคนอาจจะมีความรู้แบบนั้น ก็จะได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คนหนึ่งมีอย่างหนึ่ง อีกคนหนึ่งอาจจะมีย่ออย่างหนึ่ง ซึ่งธรรมนูญสุขภาพของชุมชนแต่ละชุมชนจะไม่เหมือนกัน คือ แล้วแต่ชุมชนจะเป็นแบบใด ธรรมนูญสุขภาพได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ทำสัญญากันเฉพาะในชุมชน ที่เขาใช้คำว่า “ธรรมนูญสุขภาพ” เพราะว่าเป็นการใช้สุขภาพ เน้นเรื่องสุขภาพ มีกิจกรรม เช่น คนทุกวัยทุกอายุมีการใช้สุขภาพ ออกกำลังกาย ซึ่งในธรรมนูญสุขภาพนี้จะมีการนำหลักธรรม คือ ศีล 5 เข้ามาเป็นกิจกรรมหนึ่งของชุมชน อยู่ในหนึ่งของธรรมนูญสุขภาพ

ซึ่งทางประชาชนในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้มีวิธีการไปถ่ายทอดให้คนอื่นได้รับทั้งในเรื่องของการเลือกตั้ง เรื่องหลักศาสนา ด้วยการทำด้วยตัวเองก่อน ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง แล้วจึงค่อยไปแนะนำคนอื่นทำ เช่น เรื่องของการดูแลสุขภาพก็ต้องดูแลตัวเองก่อน ค่อยไปดูแลคนอื่น ไปแนะนำคนอื่น ก็คือผู้นำชุมชนทำเป็นแบบอย่าง ให้ก่อนแล้วก็ไปถ่ายทอดไปทำเป็นแบบอย่างสมาชิกในชุมชนก็จะทำตามจะแนะนำทำอย่างนี้นะ ปกติแล้ว หากอยากให้คนทำตามในฐานะที่เราเป็นผู้นำเราก็ต้องทำก่อน ถ้าอยากให้เค้ารักเราแล้วก็แสดงความรักต่อเขาก่อน สิ่งต่าง ๆ เกิดด้วยตนเอง เราต้องปฏิบัติก่อนเขาก็จะปฏิบัติตาม

5. การเต็มใจที่จะเสียภาษี

ประเด็นต่อมา คือ ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม คือ การเต็มใจที่จะเสียภาษี ในประเด็นนี้ จะพบว่าในการเสียภาษีหรือการจ่ายอื่นใดที่เป็นผลมาจากกการได้รับประโยชน์จากบริการของเทศบาลนั้น ในส่วนของค่าการจัดเก็บขยะนั้น คนส่วนใหญ่จะเป็นคนที่ยอมจ่าย คนที่ไม่จ่ายจะเป็นส่วนน้อย เพราะส่วนใหญ่คิดว่าเดือนหนึ่งมีประมาณ 30 วัน หากจะจ่ายแค่ยี่สิบบาท ก็ไม่ได้ลำบากนัก ซึ่งต่อมาคนที่ไม่ยอมจ่ายก็หันมาจ่ายมากขึ้น แม้แต่ชาวบ้านที่ยากจนก็ยังยินดีที่จะจ่าย

ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า เมื่อเทศบาลมีการเก็บค่าขยะ ซึ่งส่วนใหญ่ก็เต็มใจที่จะจ่าย เพื่อนำเงินไปบำรุงกิจการของเทศบาล อาจจะก็มีเสียงบ่นบ้างเป็นบางบ้าน แต่โดยส่วนใหญ่คนที่บ่นมักจะเป็นคนที่มาเก็บค่าขยะ เพราะบางครั้งเจ้าของบ้านก็ไม่มีใครอยู่บ้าน เมื่อก่อนมีการให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเก็บค้มนใครค้มนมัน แต่ตอนหลังเทศบาลจะเป็นคนดำเนินการเก็บเอง ข้อมูลจากนายมนู (นามสมมุติ)

จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ประชาชนก็ยินดีที่จะเสียค่าจัดเก็บขยะ มีส่วนน้อยที่ไม่รู้ว่าจะเก็บเงินไปทำอะไร

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

ในส่วนของขยชนะนั้น ทางเทศบาลจะแจกถังขยะให้กับครัวเรือนทุกครัวเรือน เป็นถังขยะใหญ่ 200 ลิตร บางคุ้มก็ไม่ได้ เพราะมาไม่ครบ บางคุ้มจะแจ้งไปว่า 300 หลัง แต่ก็ได้มาแค่ร้อยละ ได้รับแจกไม่ครบ มีปัญหาว่าบางคนก็ได้รับ ขณะที่บางคนก็ไม่ได้ แต่มีปัญหว่าบางหมู่บ้านเขามีปัญหาคือสร้างห้องแถวให้คนเช่า ในส่วนของชาวบ้านถ้าแต่ละหลังก็ไม่มีปัญหา เริ่มมีปัญหาโดยเฉพาะที่เป็นหอพัก กลิ่นก็มา หมากี่มาคู้ย ผู้ที่อาศัยใกล้ ๆ ก็เริ่มเดือดร้อน” ข้อมูลจากนายเจริญ(นามสมมุติ)

ในส่วนของห้างร้านหรือกิจการการค้านั้น ส่วนใหญ่เทศบาลจะเป็นคนผู้ดำเนินการเอง เพราะ สตง. มาตรวจ แล้วบอกว่าถ้าเอาเงินไปจ้างชุมชนนั้นผิดระเบียบ เทศบาลก็เลยดำเนินการเก็บเอง

ประชาชนที่ให้ข้อมูลได้แสดงความเห็นต่อกรณีนี้ว่า คนที่จ่ายก็มี คนที่ไม่จ่ายก็มี แต่ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่ยอมจ่าย คนที่ไม่จ่ายจะเป็นส่วนน้อย เพราะส่วนใหญ่คิดว่าเดือนหนึ่งมีประมาณ 30 วัน หากจะจ่ายแค่สี่สิบบาทก็ไม่ได้ลำบากนัก เพราะคนที่มาเก็บค่าขยะก็ได้เอาเข้ากระเป๋าตัวเอง เขาเก็บเพื่อนำไปบริการจัดการ ต้องมีค่าจ้าง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ซึ่งต่อมากคนที่ไม่ยอมจ่ายก็หันมาจ่าย ชาวบ้านที่แม้จะยากจนก็ยังยินดีที่จะจ่าย เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์นั้นต้องรับมือกับปัญหาหลาย ๆ อย่าง คิดซะว่าเราเสียภาษีช่วยรัฐบาล เราเป็นคนไทย คุณอยากเห็นประเทศชาติเป็นแบบไหนอย่างไร คุณลำบากมากเกินไปไหมที่ให้เงินสิบบาท ข้อมูลจากนางสมศรี (นามสมมุติ)

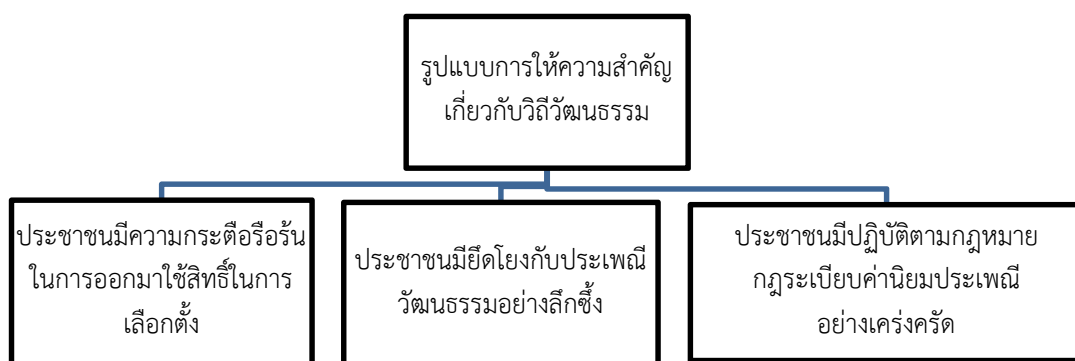
ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นส่วนหนึ่งที่ว่า สำหรับการเสียภาษี คิดว่าคนเราเกิดมาต้องมีความรับผิดชอบในตัวเองว่าถ้าตัวเองทำอะไรขึ้นมาจะต้องรับผิดชอบต่อภาษีนี้ เพราะฉะนั้นการเสียภาษีเป็นหน้าที่พลเมืองที่ดี ต้องรับผิดชอบต่อทุกคนต้องเสีย เต็มใจเสียอีกต่างหาก ถึงเวลาเสียภาษี ปกติเป็นคณะกรรมการหอกระจายข่าวด้วย เป็นผู้ประกาศข่าวประจำคุ้ม ก็จะไปเสียภาษี ภาษีโรงเรือนภาษีป้ายภาษีอะไรทุกคนเขาก็เต็มใจมาเสีย เขตเทศบาลเราก็จัดเก็บได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย คือถ้ามีใคร ว่าถึงเดือนเขาก็จะยอมไปเสีย มาเสียเพราะว่าประชาชนตำบลกาฬสินธุ์นี้ในเขตเทศบาล 36 ชุมชนรู้สึกว่าจะมีความรับผิดชอบในตัวเองสูงมากรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองทำตนเองมีสิ่งของตัวเองควรได้ทำควรได้มี ข้อมูลจากนางแว (นามสมมุติ)

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาพลเมืองโดยนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้แบ่งการศึกษาพลเมืองในมิติที่หลากหลายจากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาพลเมืองทั้งงานต่างประเทศและประเทศไทย พบว่า ความเป็นพลเมืองมีหลากหลายมิติ โดยมุมมองของนักวิชาการส่วนใหญ่ (Kahne and Westheimer, 2004; ฤวิลาดี บุรีกุล และคณะ, 2554) ให้ความสำคัญกับมิติพลเมืองในด้านการเมือง ซึ่งได้แก่ การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง พรรคการเมือง เปรียบเทียบพรรคการเมือง เป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย ซึ่งในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทัศนะของ (Elliott, 2002) ได้กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองในมิติของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมีหลายระดับโดยเริ่มตั้งแต่ ระดับปัจเจกที่วัดสำนักพลเมืองจากการตระหนัก การรับรู้ในด้านความเข้าใจทางการเมือง สิทธิหน้าที่ของตนเอง ระดับความสัมพันธ์

ปัจเจก มีการวัดในระดับของความสัมพันธ์ การชักจูงเพื่อพุดคุยหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ และการสร้างสิ่งร่วม ระดับกลุ่ม ที่มีการวัดพลเมืองจากการสร้างเครือข่ายทางสังคม และการรวมกลุ่มทางการเมือง ระดับสากล ซึ่งศึกษาความเป็นพลเมืองในมิติของขบวนการทางสังคมในการเมืองระดับชาติ การเปรียบเทียบพรรคการเมืองระหว่างประเทศด้วย (กตัญญู แก้วหานาม และพิมพ์ลิขิต แก้วหานาม, 2560) และปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในการขับเคลื่อนการจัดทำบริการสาธารณะบนพื้นฐานของวัฒนธรรมชุมชน เพื่อนำไปสู่การจัดบริการสาธารณะที่เหมาะสมกับวิถีวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งจะสามารถพัฒนาระบบการบริหารปกครองตนเองของชุมชนท้องถิ่นให้เกิด 1) การสร้างความรับผิดชอบ 2) การสร้างความเป็นพลเมือง และ 3) การสร้างภาคประชาสังคม ขึ้นในชุมชนท้องถิ่น และทำให้โครงการภาครัฐ ที่นำบริการสาธารณะเข้าไปปฏิบัติในระดับชุมชนท้องถิ่น หากจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะต้องได้รับการร่วมตัดสินใจจากประชาชนในท้องถิ่นด้วย ดังนั้น ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีการนำวิถีวัฒนธรรมชุมชนมา ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการกิจกรรมการให้บริการสาธารณะ เพื่อนำไปสู่การสร้างความเป็นพลเมืองในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดขึ้นตามไปด้วย (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และ นพพล อัครชาติ, 2560)

นอกจากนี้เป็นการศึกษาพลเมืองในมิติของทางการเมืองนั้น จากการศึกษาพลเมืองของสถาบันพระปกเกล้า พบว่า ในมิติของประเทศไทยที่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการศึกษาพลเมืองระหว่างสังคมตะวันตกและสังคมตะวันออก จากมิติของการศึกษาพลเมืองทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนำมาซึ่งรูปแบบของความเป็นพลเมืองในวิถีวัฒนธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบของความเป็นพลเมืองในวิถีวัฒนธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

จากข้างต้นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรม พบว่า ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งแสดงถึงการรับรู้ถึงความเป็นหน้าที่พลเมืองของตนเองเป็นตัวชี้วัดความเป็นพลเมืองในระดับปัจเจกบุคคลได้ นอกจากนี้ยังพบว่าเยาวชนได้รับการปลูกฝังการเลือกตั้งตั้งแต่ภายในโรงเรียนซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน ประชาชนมียึดโยงกับประเพณีวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

สร้างความเป็นปึกแผ่นของชุมชน รักษาอัตลักษณ์ของชุมชน สร้างแรงยึดเหนี่ยวเกาะเกี่ยวระหว่างกันของปัจเจกบุคคลที่จะทำให้กลุ่มมีความเหนียวแน่นมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการที่ประชาชนมีปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบค่านิยมประเพณีอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นการสร้างบรรทัดฐานและวิถีปฏิบัติที่จะคอยรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งมีทั้งในส่วนของกฎหมาย กฎชุมชนที่ชุมชนสร้างขึ้นโดยชุมชนจากความตกลงร่วมกัน รวมถึงการนำศาสนาเข้ามาช่วยในการกำกับทางศีลธรรมเพื่อให้ประชาชนทุกคนได้อยู่กันอย่างเป็นธรรมไม่มีใครจะละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. จัดเวทีสำหรับการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องบทบาทหน้าที่ของประชาชน ตลอดจนระเบียบต่าง ๆ ซึ่งในการจัดเวทีการให้ความรู้นั้น ควรทำเป็นเวทีระดับชุมชนในการส่งเสริมการให้ความรู้ของประชาชนในระดับเริ่มต้น และการเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการจัดเวทีการให้ความรู้แบบขนาดใหญ่
2. เพิ่ม/พัฒนาช่องทาง วิธีการในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการรู้เท่าทันข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ของประชาชนให้มากขึ้น แนวทางหนึ่งในการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองก็คือ การจัดการกับระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในตัวของผู้ส่งสาร ตัวสาร และผู้รับสาร
3. การส่งเสริมสำนึกของความเป็นพลเมืองอาจจะต้องมีการร่วมกันในหลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม ดังนั้น จึงมีความน่าสนใจเกี่ยวกับโครงสร้าง และการดำเนินการความร่วมมือที่ควรจะเป็นของการพหุภาคีดังกล่าวเพื่อส่งเสริมสำนึกของความเป็นพลเมือง

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองของประชาชนในเทศบาลเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ขอขอบพระคุณเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ที่ให้ความอนุเคราะห์เสมอมา ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านที่สละเวลาเพื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย และขอขอบพระคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ที่สนับสนุนการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

- กตัญญู แก้วหานาม และพิมพ์ลิขิต แก้วหานาม. (2560). การต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) กรณีศึกษาเปรียบเทียบเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาว. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 10(2), 17 – 43.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2554). *ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2560, จาก http://kpi.ac.th/media/pdf/M10_452.pdf

เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์. (2559). *ข้อมูลเผยแพร่*. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.kalasin-mu.go.th/sj>

ธีรยุทธ บุญมี. (2546). *ความหลากหลายของชีวิตความหลากหลายทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สายธาร.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และนพพล อัคราต. (2560). วัฒนธรรมชุมชนกับกระบวนการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในการให้บริการสาธารณะในระดับชุมชนท้องถิ่น. *วารสารการบริหารปกครอง*, 6(2), 61-76.

สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2560). *รางวัลพระปกเกล้า*. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.tlg.rmutt.ac.th/?p=485>

Elliott, A. (2002). *Psychoanalytic Theory an Introduction*. Durham: Duke University Press.

Kahne, J., & Westheimer, J. (2004). What Kind of citizen? The politics of educating for democracy, in *American Educational Research Journal*, 41(2), P 240

Kahne, J., & Westheimer, J. (2004), Educating the “Good Citizen”: Political choices and pedagogical goals, in *American Political Science Association Journal*, 37, 241.

Marshall, T. H. (1950). *Citizenship and Social Class*, in *Citizenship and Social Class and Other Essays*. UK: Cambridge University Press.

Turner, B. S. (1993). *Citizenship and social theory*. Great Britain: Biddles.

Translate Thai References

Bureekul, T. (2014). *Citizenship in Thailand*. Retrieved 2 January, 2017, from http://kpi.ac.th/media/pdf/M10_452.pdf

Boonmee, T. (2003). *Diversity of life and Diversity of Culture*. Bangkok: Seitan Publishing.

Public Policy Studies Institute. (2017). *King Prajadhipok's award*. Retrieved 23 June, 2016, from <http://www.tlg.rmutt.ac.th/?p=485>

Kaewhanam, K., & Kaewhanam, P. (2017). Anti-Corruption in Local Government Organizations as Learnt from Volunteers for Verifying Administration: A Case Study of Kalasin Town Municipality and Bua Khao Town Municipality. *Local Administration Journal*, 10(2), 17 – 43.

Mueang Kalasin Town Municipality. (2016). *Publishing Data*. Retrieved 22 December, 2017, From <http://www.kalasin-mu.go.th/sj>

Rathachatrannon, R., & Akahat, N. (2018). Community Cultures & Citizenships Enhancement Process for Delivering Public Service at Local Community Level. *Governance Journal*, 6(2), 61-76.